

Sieradzka, Anna

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : (kadencja 1992-1994) : Wspomnienia pośmiertne : Andrzej Jakimowicz (1919-1992)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 56, 31-34

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Maciej Bossak, czł. koresp.
Jerzy Chelkowski, czł. koresp.
Wojciech Gasparski, czł. koresp.
Stanisław Zmarlicki, czł. koresp.

6. CZŁONKOWIE ZMARLI W 1993 R.

Wydział I

Lidia Winniczuk (czł. zwycz.), 31 października

Wydział II

Jerzy Giedymin (czł. zwycz.), 24 czerwca

Janusz Pasierb (czł. zwycz.), 15 grudnia

Wydział V

Paweł Nantka-Namirski (czł. zwycz.), 16 lutego

Edward Wilkoszewski (czł. zwycz.), 13 czerwca

Wydział VI

Janusz Kacprowski (czł. zwycz.), 23 stycznia

Kazimierz Wejchert (czł. zwycz.), 3 maja

Stefan Wiśniewski (czł. zwycz.), 19 lipca

7. WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

ANDRZEJ JAKIMOWICZ

(1919–1992)

Andrzej Jakimowicz całym życiem i pracą naukową związany był z Warszawą. Tu się urodził 29 stycznia 1919 r. Był synem znanego architekta, Konstantego Sylwina Jakimowicza i Stanisławy z domu Wywiłjanek. Sam chętnie przyznawał się do związków rodzinnych z Władysławem Stanisławem Reymontem, krewnym ze strony babki Katarzyny z Rejmentów, oraz z malarzem Michałem Borucińskim, mężem siostry ojca, Zofii z Jakimowiczów.

Profesor Jakimowicz z sentymentem wspominał lata nauki w najlepszym warszawskim Gimnazjum im. Stefana Batorego, które ukończył w 1938 r. To właśnie ówczesni pedagodzy z „Batorego”: zwolennik awangardy, polonista Stanisław Młodożeniec; nauczyciele rysunków – tradycjo-

nalista Jan Gwalbert Olszewski i kolorysta Marian Jaeschke, patronowali późniejszej działalności artystycznej i naukowej Andrzeja Jakimowicza. Po maturze Jakimowicz zdał jeszcze przez jeden rok akademicki 1938/39 być uczniem Tadeusza Pruszkowskiego w jego pracowni malarstwa w Warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Wybuch II wojny światowej i rzeczywistość okupacyjna pokrzyżowały, choć nie przerwały, tę drogę edukacji artystycznej. Po zlikwidowaniu przez Niemców polskich wyższych uczelni, Andrzej Jakimowicz uczęszczał w latach 1939/40 do Zawodowej Szkoły Przemysłu Graficznego (Staatliche Handwerkerschule für die Graphische Gewerbe) przy ul. Konwiktorskiej 2. W niej rozpoczął swą działalność konspiracyjną jako członek NSZ i AK, polegając początkowo na wytwarzaniu fałszywych dokumentów. Następne dwa lata (1940 - 1942) spędził w Krakowie, gdzie studiował na kierowanym przez Józefa Mehoffera wydziale malarstwa ściennego w Staatliche Handwerker und Kunstgewerbe Schule (powstałej z połączenia ASP ze Szkołą Sztuk Zdobniczych).

Po powrocie do Warszawy w 1942 r. Andrzej Jakimowicz kontynuował działalność konspiracyjną, wykonując na zlecenie AK rysunki do instrukcji wojskowych, ilustrując ulotki, a przede wszystkim, kierując w latach 1943 - 1944 podziemnym czasopiśmie kulturalnym „Droga” i związanym z nim wydawnictwem. Pod pseudonimem „Anzelm Ander” publikował w „Drodze” pierwsze artykuły o sztuce. W 1944 r. wykonał w technice linorytu okładki, m. in. do książki Ewy Pohoskiej (ps. Halina Sosnowska) „Schyłek Amonitów”, poezji Tadeusza Borowskiego „Gdziekolwiek ziemia” – Arkusz Poetycki nr 1, zbioru wierszy Krzysztofa Kamila Baczyńskiego (ps. Jan Bugaj) – Arkusz Poetycki nr 2. Tuż przed wybuchem powstania Warszawskiego wystawił swoje rysunki i grafiki na ekspozycji przy ulicy Rybaki. Z pracą w konspiracji łączył Jakimowicz studia na tajnych kursach Uniwersytetu Warszawskiego, uczęszczając w r. akad. 1943/44 na wykłady I i II roku historii sztuki.

W czasie Powstania Warszawskiego Andrzej Jakimowicz walczył w zgrupowaniu „Chrobry II”. Po kapitulacji przebywał w obozach jenieckich, a w maju 1945 r. powrócił do kraju, wznawiając studia historii sztuki na UW i jednocześnie podejmując pracę jako asystent-wolontariusz w ówczesnym Zakładzie Historii Sztuki UW oraz w Muzeum Narodowym w Warszawie. W 1949 r. wstąpił do PZPR, a w 1950 r. ukończył studia. Kontynuował pracę dydaktyczną jako asystent profesora Juliusza Starzyńskiego w dzisiejszym Instytucie Historii Sztuki UW, a jednocześnie zatrudniony był w latach 1950 - 1961 w Państwowym Instytucie Sztuki (obecny Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk), początkowo w Sekcji Teorii

i Historii Sztuki (1950 - 1955), później w Pracowni Sztuki Współczesnej, którą kierował w latach 1955 - 1957.

Lata 50. to okres intensywnej działalności Andrzeja Jakimowicza jako krytyka sztuki. Współpracował zwłaszcza z ukazującym się od 1946 r. „Przełęczem Artystycznym”, wchodząc w latach 1957 - 1960 w skład Zespołu Redakcyjnego tego czasopisma. Zamieszczał na jego łamach wiele artykułów poświęconych współczesnej sztuce polskiej i obcej, m. in. pierwsze opracowanie dziejów polskiej awangardy. W tym czasie został też członkiem sekcji polskiej AICA, której przewodniczył w latach 1975 - 1979. W latach 60. publikował liczne artykuły i recenzje w innych pismach: od „Współczesności”, przez „Poznaj Świat” aż po „Ty i Ja”. Wyznawał bowiem zasadę szerokiego popularyzowania sztuki, w różny sposób i na różnym poziomie percepcji odbiorców. Nie stronił więc od pozauniwersyteckiej działalności dydaktycznej, wykładając w latach 1950 - 1952 w Wyższej Szkole Filmowej w Łodzi, czy w latach 1960 - 1962 na Stołecznym Uniwersytecie Towarzystwa Wiedzy Powszechnej.

Momentem przełomowym dla kierunku dalszej pracy naukowej Andrzeja Jakimowicza był jego pierwszy wyjazd do Indii na początku 1956 r., gdy został tam delegowany jako komisarz wystawy sztuki polskiej w Delhi. Odtąd Jego zainteresowania naukowe, dydaktyka i publicystyka zdradzały dwutorowość zainteresowań i badań: jednym była sztuka indyjska, drugim – nadal żywo obchodząca Jakimowicza – współczesna sztuka polska (zwłaszcza grafika) oraz, coraz bardziej pochłaniająca Jego uwagę, postać i twórczość Jacka Malczewskiego. Kilkakrotne pobyty w Indiach zaowocowały opracowaniami poświęconymi ogólnie sztuce orientalnej i szczegółowym zagadnieniom sztuki indyjskiej. W 1967 r. ukazały się książki: „Zachód a sztuka Wschodu” oraz „Sztuka Indii”, w 1972 r. „Sztuka Indonezji”, a w 1982 r. napisana wspólnie z córką, Martą Jakimowicz-Shah, „Mitologia indyjska”. Odkrywczy charakter miała wydana w 1970 r. publikacja „Jacek Malczewski i jego epoka”, ukazująca twórczość wybitnego malarza na szerokim tle sztuki polskiej i obcej.

W 1964 r. Andrzej Jakimowicz uzyskał tytuł doktora, w 1970 r. docenta, a w 1980 r. profesora nadzwyczajnego. Był członkiem Stowarzyszenia Historyków Sztuki, The Asiatic Society w Kalkucie, Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Indyjskiej, a od 1983 r. także Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

Lata 70. i początek lat 80. to najintensywniejszy okres pracy Andrzeja Jakimowicza w Instytucie Historii Sztuki UW, gdzie od 1971 r. kierował Zakładem Historii Sztuki Nowoczesnej. Prowadząc wykłady ze sztuki nowoczesnej, wykłady monograficzne na temat wybranych zagadnień sztuki

orientalnej, seminaria: magisterskie i doktoranckie, cieszył się Profesor Jakimowicz zasłużoną sławą wytrawnego znawcy sztuki orientalnej i sztuki polskiej XIX i XX wieku, znakomitego dydaktyka, a przede wszystkim życzliwego studentom opiekuna naukowego, umiejętnie kierującego pierwszymi krokami młodzieży na jej samodzielnej drodze naukowej.

Umiejętność nawiązywania kontaktów ze studentami, zrozumienie dla ich problemów sprawiły, że na Uczelni powierzano Profesorowi funkcje prodziekana Wydziału Historycznego ds. studenckich w latach 1973 - 1975 i zastępcy dyrektora Instytutu Historii Sztuki w latach 1977 - 1981.

Tragiczna choroba, która dotknęła Profesora w czerwcu 1985 r., nie pozwoliła Mu na kontynuowanie działalności dydaktycznej i naukowej. Wtedy powrócił Andrzej Jakimowicz do swych młodzieńczych zainteresowań – rysowania. Od 1987 r. zaczęły powstawać, rysowane na białym kartonie kredkami lub ołówkiem, niezliczone wersje twarzy. Nie były to ujęcia portretowe, ale wizyjne, groteskowe, niekiedy demoniczne, tworzone ekspresyjną kreską. Profesor chętnie pokazywał swoje prace, sam krytycznie je oceniał i domagał się uwag na ich temat. Wielką radością były dlań dwie publiczne wystawy tych rysunków, w których otwarciu uczestniczył. Pierwszą zorganizowano w grudniu 1988 r. w siedzibie Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Historyków Sztuki przy ul. Piwnej 44. Drugą otwarto w kwietniu 1992 r. w Galerii „Nowy Świat” przy Nowym Świecie 26 w Warszawie. Trzecią ekspozycję, obejmującą również prace okupacyjne Andrzeja Jakimowicza, zorganizowano już po Jego śmierci, w kwietniu 1993 r. w Klubie Garnizonowym nr 1 Domu Wojska Polskiego w Al. Niepodległości 141 w Warszawie.

Profesor Jakimowicz był odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi. Otrzymał także Medal Komisji Edukacji Narodowej oraz Odznakę Zasłużonego Nauczyciela.

Profesor Andrzej Jakimowicz zmarł 19 października 1992 r. Na Cmentarzu Powązkowskim żegnali Go licznie zgromadzeni krewni, przyjaciele, koledzy i uczniowie, odczuwając głęboko stratę zarówno wybitnego naukowca, jak i cenionego, lubianego, życzliwego Człowieka.

Anna Sieradzka